

Sygn. akt IV CSK 99/06

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

SSN Marek Sychowicz

w sprawie z wniosku B.N.

przy uczestnictwie W.M.

o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 lipca 2006 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Apelacyjnego

z dnia 3 listopada 2005 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 16 czerwca 2005 r. Sąd Okręgowy w G., po ponownym rozpoznaniu sprawy, stwierdził wykonalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej wyroku z dnia 6 kwietnia 2004 r., sygn. akt 10 O .../02 wydanego przez Sąd Krajowy w M. w Niemczech przeciwko W.M.

Apelacja uczestnika W.M. od tego orzeczenia została oddalona postanowieniem Sądu Apelacyjnego, który przyjął, że stwierdzenie wykonalności wyroku sądu niemieckiego znajdowało uzasadnienie w przepisach Rozporządzenia Rady (WE) nr 44 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, mającego zastosowanie w niniejszej sprawie na mocy art. 66 przepisów przejściowych tego aktu prawnego.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną uczestnik postępowania W.M. Zarzucił naruszenie art. 66 ust. 2 Rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. WE z 16 stycznia 2001 r., L 12, s. 1), zwanego dalej „Rozporządzeniem”, art. 1151 § 2 k.p.c. i art. 40 ust. 1 Rozporządzenia, art. 34 pkt 1 Rozporządzenia oraz art. 27 pkt 1 Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Lugano w dniu 16 września 1988 r. (Dz.U. 2000 r., nr 10, poz. 132 – (dalej jako „Konwencja lugańska”) w zw. z art. 1150 § 1 pkt 2 i w zw. z art. 1146 § 1 pkt 5 k.p.c. przez nieuwzględnienie negatywnej przesłanki stwierdzenia wykonalności wyroku sądu niemieckiego z powodu jego sprzeczności z porządkiem publicznym i prawnym Rzeczypospolitej Polskiej, która wyraża się w:

- ustaleniu, wbrew art. 72 k.c. i postanowień konwencji Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzonej w Wiedniu dnia 11 kwietnia 1980 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 45, poz. 286), że pomiędzy stronami doszło rzekomo do zawarcia umowy,

- dowolnym zastosowaniu podstaw jurysdykcji z art. 5 pkt 1 Rozporządzenia i Konwencji lugańskiej,
- nieuwzględnieniu obowiązujących uczestnika przepisów polskiego prawa budowlanego,
- naruszeniu obowiązujących w Polsce przepisów w zakresie kontroli obrotu dewizowego z zagranicą oraz przepisów nakazujących przedsiębiorcy dokonywanie płatności za pośrednictwem rachunku bankowego; wreszcie
- naruszeniu prawa W.M. do obrony w postępowaniu przed sądem niemieckim.

Na tych podstawach uczestnik wnosił o uchylenie skarżonego postanowienia i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowym problemem, o charakterze wstępnym, do rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest to, czy uznanie wykonalności wyroku sądu niemieckiego powinno się odbywać według przepisów Rozporządzenia, jak to przyjęły Sądy obu instancji, czy według Konwencji lugańskiej, jak twierdzi skarżący.

Kluczowe znaczenie w tym zakresie ma art. 66 Rozporządzenia, regulujący kwestie związane ze stosowaniem tego aktu prawa wspólnotowego w okresie przejściowym. Sąd Apelacyjny uznał, że o tym, iż w sprawie mają zastosowanie przepisy Rozporządzenia, przesądza treść art. 66 ust. 2a, który stanowi, że jeżeli powództwo zostało wytoczone w Państwie Członkowskim pochodzenia przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, wówczas orzeczenia wydane po tej chwili będą uznawane i zezwoli się na ich wykonywanie zgodnie z rozdziałem III, jeżeli powództwo zostało wytoczone w Państwie Członkowskim pochodzenia po tym, jak Konwencja brukselska lub Konwencja lugańska weszła w życie zarówno w Państwie Członkowskim pochodzenia, jak i w Państwie Członkowskim, w którym powoływane jest orzeczenie.

Sąd Apelacyjny przyjął, że skoro konwencja lugańska weszła w życie w państwach Unii Europejskiej w dniu 1 stycznia 1992 r., a w stosunku do Polski w dniu 1 lutego 2000 r., zaś wnioskodawczyni w niniejszej sprawie wytoczyła powództwo przed

sądem niemieckim w dniu 19 marca 2002 r., a zatem w czasie obowiązywania w obu państwach Konwencji lugańskiej, to do stwierdzenia wykonalności wydanego po rozpoznaniu tego powództwa orzeczenia mają zastosowanie przepisy Rozporządzenia. Uszło jednak uwagi Sądu, że zgodnie z treścią powołanego przepisu warunkiem stosowania Rozporządzenia do powództw wniesionych w okresie przejściowym jest nie tylko to, żeby sprawy te zostały wszczęte po wejściu w życie w obu państwach (pochodzenia i wykonania) Konwencji lugańskiej (ten warunek jest spełniony), ale także, żeby orzeczenie zapadłe na skutek wniesienia takiego powództwa zostało wydane po chwili wejścia w życie Rozporządzenia. Przez „wejście w życie Rozporządzenia” należy przy tym rozumieć moment rozpoczęcia obowiązywania tego aktu prawnego w obu państwach; nie sposób bowiem przyjąć, żeby Polska była formalnie związana postanowieniami unijnych aktów prawnych przed przystąpieniem do Unii. Wyrok sądu niemieckiego, o który chodzi w sprawie, zapadł w dniu 6 kwietnia 2004 r., a więc przed datą wejścia Polski do Unii Europejskiej, co oznacza, że w kwestii uznania wykonalności tego wyroku na terenie naszego Państwa nie mogą mieć zastosowanie przepisy Rozporządzenia, lecz Konwencji lugańskiej, obowiązującej w tej dacie oba państwa. Dlatego zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 66 ust. 2 a Rozporządzenia okazał się uzasadniony. Nie można przy tym wykluczyć, że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy, choćby dlatego, że - jak trafnie wskazuje skarżący - z różnym stopniem rygoryzmu została w obu tych aktach prawnych sformułowana, tzw. klauzula porządku publicznego, pozwalająca na odmowę uznania orzeczenia sądu obcego państwa ze względu na jego niezgodność z zasadami porządku prawnego w państwie uznania (wykonania). Podczas gdy według art. 27 ust.1 Konwencji lugańskiej orzeczenia nie uznaje się, jeżeli byłoby to sprzeczne z porządkiem publicznym Państwa Członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie, to zgodnie z art. 34 ust. 1 Rozporządzenia stopień tej sprzeczności musi być „oczywisty”. Stanowi to dostateczny powód do uwzględnienia skargi (art. 398 w zw. z art. 108 § 2 k.p.c.).

Przy ponownym orzekaniu i badaniu tej przesłanki odmowy uznania według Konwencji lugańskiej należy mieć na uwadze obowiązek wysłuchania dłużnika w postępowaniu zażaleniovym (art. 40 ust. 2), istniejący zresztą także na gruncie

Rozporządzenia (art. 43 ust. 3), na co trafnie zwraca się uwagę w skardze kasacyjnej. Skarżący nie ma natomiast racji utrzymując, że z naruszeniem art. 1151 § 2 k.p.c. doszło do rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, zamiast, jak tego wymaga ten przepis, na rozprawie. Po pierwsze, unormowanie to odnosi się do sądu I – ej instancji, a nie do sądu odwoławczego, a po drugie, statuowany w nim obowiązek przeprowadzenia rozprawy przed sądem pierwszej instancji został uchylony przez art. 40 ust. 2 Konwencji lugańskiej i – odpowiednio - przez art. 41 Rozporządzenia, które zakazują wręcz w tym stadium postępowania odbierania jakichkolwiek oświadczeń od dłużnika.

Nie mogą też odnieść skutku obszerne rozważania skargi kasacyjnej, zawierające merytoryczną krytykę orzeczenia sądu niemieckiego, ze względu na kategoryczny zakaz dokonywania takiej kontroli w postępowaniu delibacyjnym (art. 36 Rozporządzenia oraz art. 29 Konwencji lugańskiej). Wreszcie nie znajduje uzasadnienia zarzut skarżącego, iż został on pozbawiony przed sądem niemieckim praw do obrony, skoro, co jest bezsporne, doręczono mu odpis pisma wszczynającego postępowanie przed tym sądem (art. 5 ust. 2 Konwencji lugańskiej). Kwestia czy w sytuacji, kiedy pozwany, ograniczając się w obronie do zarzutu braku jurysdykcji sądu niemieckiego nie podjął, jak twierdzi, obrony merytorycznej, a sąd niemiecki nie ustosunkował się do tego zarzutu w sposób formalny przed merytorycznym rozstrzygnięciem sprawy, może być w tej sytuacji rozważana co najwyżej w ramach badania klauzuli porządku publicznego.

Z podanych przyczyn orzeczono jak w sentencji.